

AKYAKA SU SAMURLARI II

"SUZİ' NİN MİRASI"

THE FISHOTTERS OF AKYAKA II "SUZY'S HERITAGE"

HEİKE THOL- SCHMİTZ¹

ÖZET : "AKYAKA SU SAMURLARI II ?"

Yıllarca incelediğimiz Su Samuru bireyinin ölümden şüphelendikten sonra araştırmalarımızı devam ettirebilme olanakları kuşku altında idi. Bu bölümü kapatmak zorunda kalınca, yeni bir bölümün açılabilmesi bir çok soru işaretini beraberinde getirmişti.

Akyaka Kadın Azmak'ındaki gelişmeleri, çevresel açıdan çok kötü olmamasına rağmen, yinede Su Samurlarının habitatu kısıtlanmıştır. Eski yıllarla kıyaslarsak, Kadın Azmak'ı kenarı çok daha hareketli olmuş, bir kaç yeni turistik mekan oluşmuştur. "Habitat değişikliklerine alışmış bir Su Samuru bireyinin yerini, genetik olarak daha yüksek bir habitat kalitesini arayan yavruları alabilir mi, alabilir ise kalıcı mı olur?" bu, bize yeni bir araştırma alanı olmuştur.

Yeni popülasyon kalıcı olursa, onun eski birey ile kıyaslaması ilginçtir. Suzi' nin mirası bize kalmıştır.

Annelerin ölümünden sonra bir yıl geçmişti ve son beş yavrularından sadece iki birey kalmıştı. Şimdilik uyum sağlamışlardır, bazı konularda annelerinden daha da samimi davranmaktalar. Bu sayede ilk kıyaslamalar mümkün olmuştur. Ergin olmakla birlikte bir değişiklik olup olmayacağını ancak zaman gösterir. İlk yılın verileri genel popülasyona yönelik olarak yetersiz olsa da bireylerin kıyaslaması ve davranış farklılıklarının tespit edilmesi konularında yinede ilgi çekicidir.

Anahtar kelimeler: Su Samuru, bireyin ölümü, yeni popülasyon, kıyaslamak

ABSTRACT : "FISHOTTERS OF AKYAKA II ?"

After we first suspected that the Fishotter individuum we had studied for years died, further research has been uncertain. Being forced to close this chapter, the question, if we could open a new one had been doubtful.

Even if development on Akyaka's Kadın Azmağı did not turn out to be significantly environmentally destructive, it still cuts into the Fishotter' s habitat. In comparison to former years, the situation is much livelier and quite a few recreational places have been built. "Would the place of a Fishotter that had been used

¹ Kavak Sok.7, 48 650 Akyaka/ Muğla, email: heike@akyaka.org, website: www.akyaka.org

to a changed habitat be taken by it' s cubs, that genetically would prefer a higher quality habitat? If they stayed, would they stay for good?" These questions opened a new field for research for us.

If the new population was a constant one, to compare them with the former individuum would be interesting as well. "Suzy" has left her heritage to us.

Since the death of their mother a year ago, two of five cubs are still here. Until now they adapted well, in some situations they are even more cordial than their mother. The first comparisons have been possible. If pubescence will bring a change in their behaviour only time can tell. Even if the first comparative studies seem insignificant for a general population description, they might still be interesting individual behaviour comparative studies.

Key words: Fishotter, death of an individuum, new population, comparison

1. GİRİŞ : "SORU İŞARETLERİ"

1999 yılında TTKD' nin bir ilk olarak düzenlendiği "Su Samurunun Türkiye' deki Durumu " Sempozyumunda Gökova/ Akyaka' da **bir** Su Samuru (*Lutra lutra* = "*Eurasian Fishotter*") bireyinin üzerine yaptığımız uzun vadeli araştırmaların ("*Long Term Study*") sonuçlarını sunduk (Thol-Schmitz, 2000). Araştırılmış Su Samuru dişi bir bireydi ve onu 10 yıl boyunca izleyebilme şansımız oldu. Bize çok yakın olmuştu, ona "Suzi Su Samuru" ismini taktık ve derneğimizin haber bülteninde bir "köşe" ayırdık, böylece Suzi Gökova' nın gerçek "Bayrak Türünü" ("*Flagship Species*") olmaya başlamıştır.

Suzi' yi 2001 yılında kaybettik. Ölme vakti gelmiş olabilir, olgun yaşta 5 yavru daha doğurmasının bir etkisi de olabilir, 1999 yılında bölgedeki birçok canlının ölümüne sebep olan viral bir hastalığın yeniden yayılması da olabilir. Nasıl ve neden kaybettiğimiz sorununa somut bir cevabımız yoktur. Onu son olarak Mayıs 2001 de beş yavrusuyla beraber gördük- bundan sonra bir daha görme fırsatımız olmayınca, ölümden şüphelenmeye başlamıştık. Çok üzüldük, yinede kalkınmakta olan turistik bir yerleşim alanının çok yakınında yaşayan bir Su Samuru için uzun bir hayat yaşadığı söylenebilir.

Kişisel üzüntülerimizden öte, çok somut tedirginliklerimiz vardı: "Yavrularını yaşayabilecek bir olgunlukta bırakarak mı ölmüştü? Yaşarlarsa da burada kalırlar mı? Suzi Azmak' taki gelişmelere ve yapılaşmalara alıştı, yavrular bunları kabul edecekler mi? Ekosistemin, habitatlarının kalitesi hala yeterli mi? Yavruların arasında kaç dişi var? Kalırlarsa da, doğrusu bir dişi kalırsada, alışkanlıkları annesininkine benzeyecek mi? Benzemezse, bireylerin kendi karakterinin bir göstergesi midir- yoksa Suzi' nin onlara habitatlarının tümünü gösterecek zamanı mı yoktu?"

Tüm bu sorular bu yılki ikinci sempozyumda sunacağımız konuları belirlemiştir: Bu makale ile "Suzi Su Samuru" bölümünü kapatıp, hala açık olan soruların ilk cevaplarını vermeye çalışacağız.

2. MATERYAL VE METOT : "DEĞİŞİK METOT- YENİ BAŞLANGIC"

Araştırmalarımızın çoğunu tabii olarak çevremizdeki arazilerde yaparız (Thol- Schmitz, 1999). Hala aynı yerde, Akyaka Kadın Azmağının kenarında oturmamız, oradaki yaban hayatı (Thol- Schmitz, 1994) ve özellikle Su Samuru popülasyonunu takip etmemize ve arazi ulaşımına kolaylık sağlamaktadır.

Zamanla ve yeni teknolojik imkanlarla dünyada Su Samuru üzerinde yapılan çalışmaları ve metotlarını daha iyi tanımaya başladık ve bugün yurtdışında çalışan birçok bilim insanıyla irtibatla bulunmaktayız. Bu tür irtibatlar hepimizin çalışmaları açısından yararlıdır. "Akyaka Su Samurları" (2000, TTKD) makalemde Türkiye' deki literatür eksikliklerinden bahsetmişim, İnternet kuşkusuz bu eksikliğin gidericisidir. Yalnız birçok yanlış veya eksik bilgilerde verilmektedir, onların özenli taranması gerekmektedir.

Uzun vadeli çalışmalarımızın odağı her zaman Su Samurlarının davranışlarıdır ("*Behaviour Studies*") ve dünyada davranış etütleri konusunda büyük bir eksiklik varolduğundan dolayı bu çalışmalara devam edilmesine önem vermekteyiz. Bildiğimiz kadarıyla gerçek uzun vadeli araştırmaları sürdüren Türkiye' nin tek ekibi biziz. Bundan öte kuş çalışmalarımıza bağlı olarak birçok sulak alana uğrama fırsatımız oldu ve bu sayede Su Samuru tespit çalışmaları konusunda daha fazla tecrübe kazanma şansını yakaladık. Ayrıca konu ile ilgili değişik iletişim ağları kurmaktayız ve ilk veriler gelmektedir.

Kazandığımız tecrübeyle ve artık kullanmakta olduğumuz uluslararası metotlarla çalışmalarımıza yeni bir boyut katabildik ve bulgularımız çoğalmıştır.

Öyleyse Suzi'yi yitirdikten sonra bugün artık yavruları hakkında bilgi alınması kolaylaşmıştır. İzleri ve dışkıları aramak için bir ekip kurduk, ayda bir Akyaka/ Azmak Kenarının Marker taşlarına uğruyoruz. Azmağın etraflarına bakan "Su Samuru Bekçileri" oradaki hareketleri başarılı olarak izliyorlar. Bu konuyla ilgilenen insanların yardımıyla birçok sonuca varabildik.

3. BULGULAR: POPULASYON KIYASLAMASI "SUZİ' NİN MİRASI"

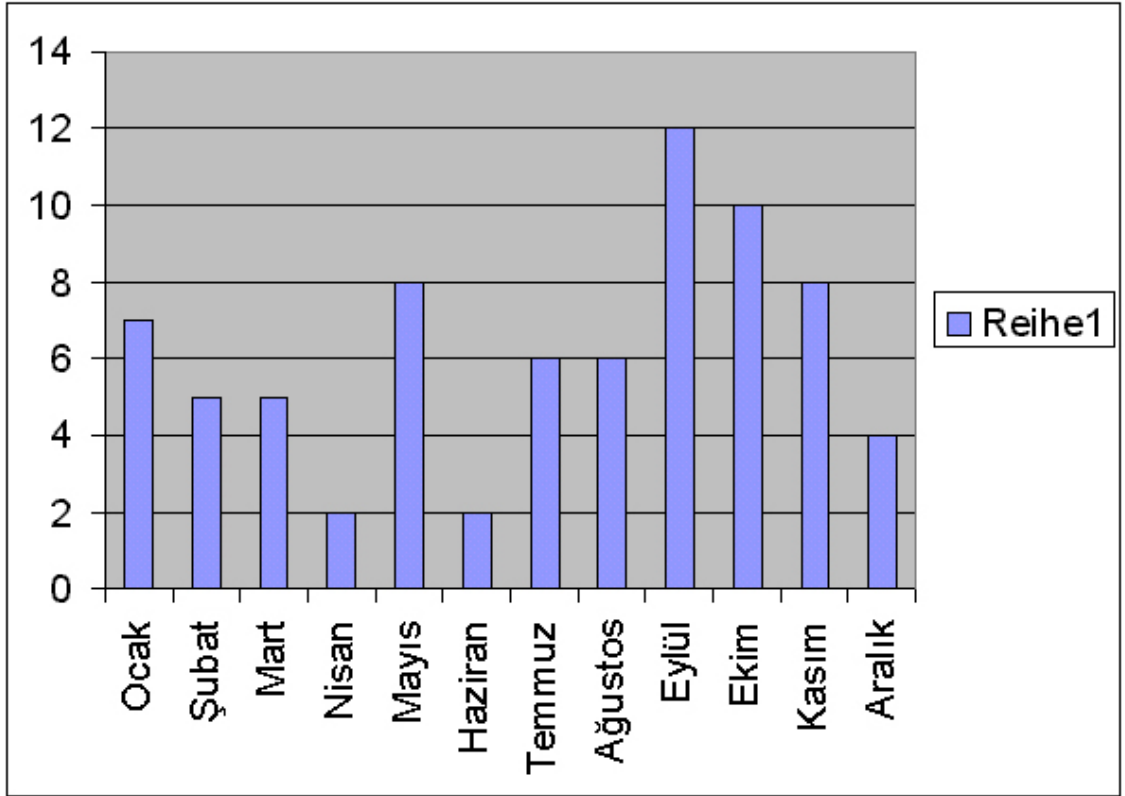
3.1 Birey	<i>"Suzi" / Anne (1989*- 2001)</i>	<i>Yavru 1 / 2 (2001-)</i>
3.2 Vücut Yapısı		
3.2.1. Boy (Uzunluk)	tahminen 100 cm (120cm)	tahminen 90 cm
3.2.2. Renk	ıslak halde koyu kahverengi/gri, alt kısmı daha açık (kuru halde daha açık renkli olduğu tahmin ediliyor), çok bakımlıdır	ıslakken gri, alt kısmı (göğüs) krem beyaz, annesinden çok daha açık renkli, bakımlıdır
3.3. İzler	ayak tabanın uzunluğunun yaklaşık 6 cm olduğunu, 6 cm de eni olduğunu alt	henüz rastlanmamıştır

	kısımında da bir kuyruğa benzeyen bir parçası bulunduğunu , sivri olan 5 parmaklarının izlerinin arasındaki perde kısımlarını kısmen gördük.	
3.4. Cins	dişi	1 dişi? (+ 1 erkek?), biri öbüründen daha küçüktür
3.5. Üretkenlik	1993: 4 yavru 1999: 3 yavru 2001: 5 yavru (-1, -2)	henüz ergin değildir
3.6. Yaş	en az 12 yaş	şimdilik 14 ay
3.7. Besleme* (dışkıdan bulgular)	a)Kurbağa : Kalıntıların çoğu kurbağa (Rana türleri) kemikleri.	bulunmuştur
	b)Tatlı Su yengeç : birçok kalıntılar yengeç (Potamus edulis) karapas parçaları.	bulunmuştur
	c) Balık : Tatlı Su Yılan Balığı (Anguilla Anguilla)sirt kemiği parçaları bulundu. Balık kalıntılarının miktarı az. Bulunan balık pullarının ve kemik kırıntılarının çoğu Tatlı Su Kefalina (Chelon Labrosus)aittir .	bulunmuştur- fakat hangi suni havuzdan geldiğini tahmin edilebilirdir (aşağıdaki * işaretlenmiş yorumuna bkz.)
	d)diğer : az miktarda yılan kemiği, Su Tavuğu (Gallinula Chloropus)yavruları kemiğine rastlandı ve bir kez Su Kaplumbağası (Mauremys Caspica Rivulata) parçaları bulundu.	bulunmamıştır
3.7.1.Numune Sayısı	çok	9

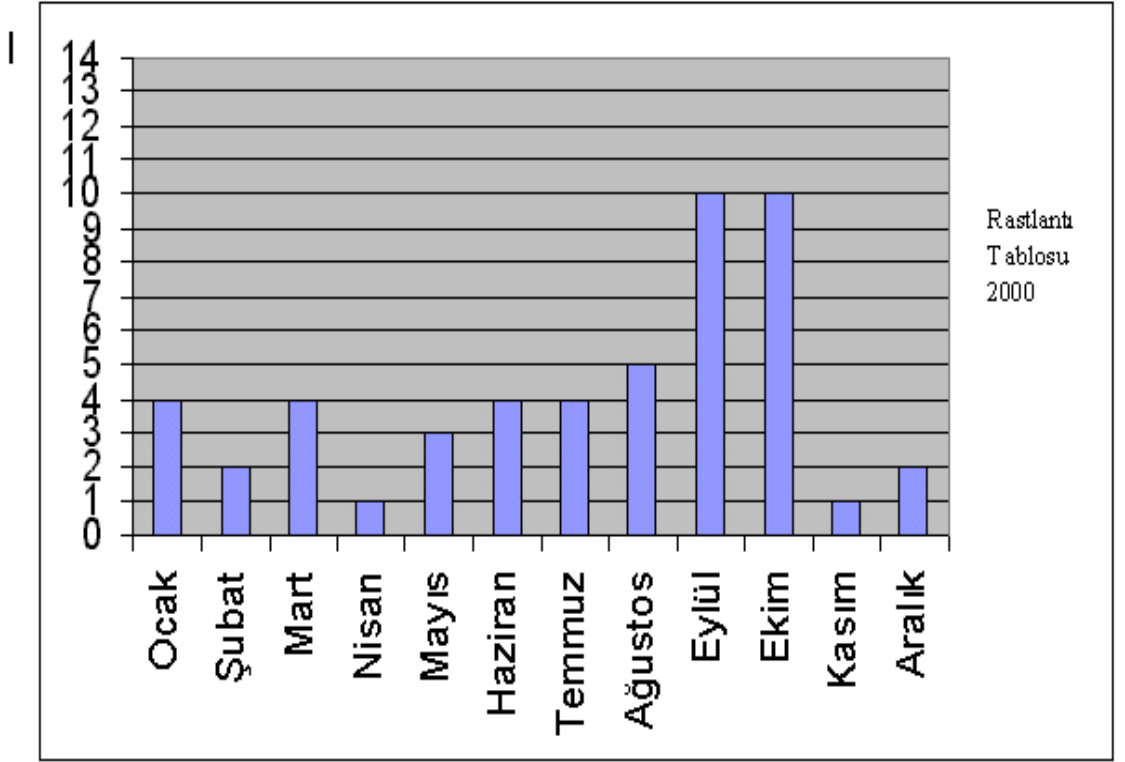
*Ergin bir Su Samurunun dışkısında balık pulları daha yaygındır. Besinin çoğu amfibilerden ve varsa Tatlı Su Yılan Balığından oluşmaktadır. Genç Su Samurlarının avlama yetenekleri gelişmemiş ise balıkları zor avlar, daha kolay ulaşılabilen avı tercih eder (amfibiler, mollusklar vs.) Bulduğumuz dışkı numunelerin tablosu bu yaş grubu için tipiktir (Ziegler/ Weiss, 1999).

3.8. RASTLANTI: "ŞASİRTİCİ BULGULAR"

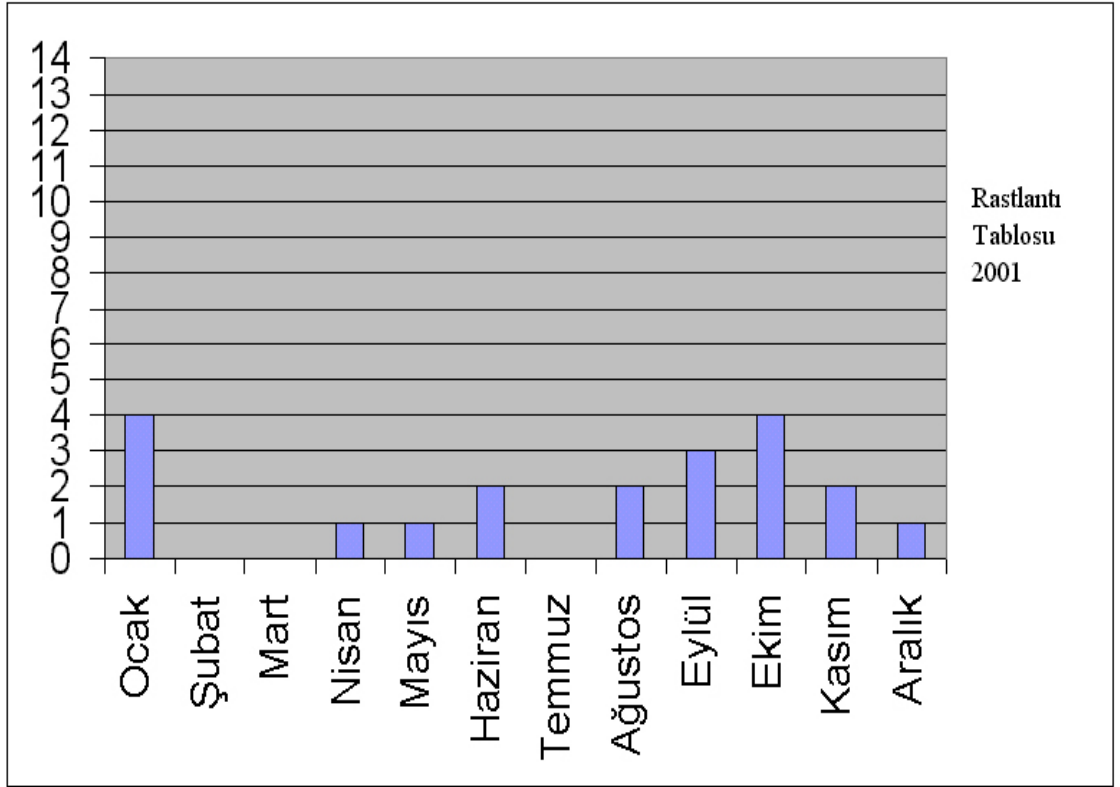
1994 yılından bugüne kadar Su Samuru rastı verileri iki kontrol noktasından düzenli olarak alınmaktadır. Rastlantı tablolarımızda geçen 2 yılda büyük değişiklikler görünmektedir. 1994- 1999 yılları arasında bazı aylarda hiç görünmekle birlikte bir ortalama tablosu oluşturduk ve "Akyaka Su Samurları" makalesiyle yayınlamıştık. (Ek 1: Rastlantı Tablosu 1994- 1999)

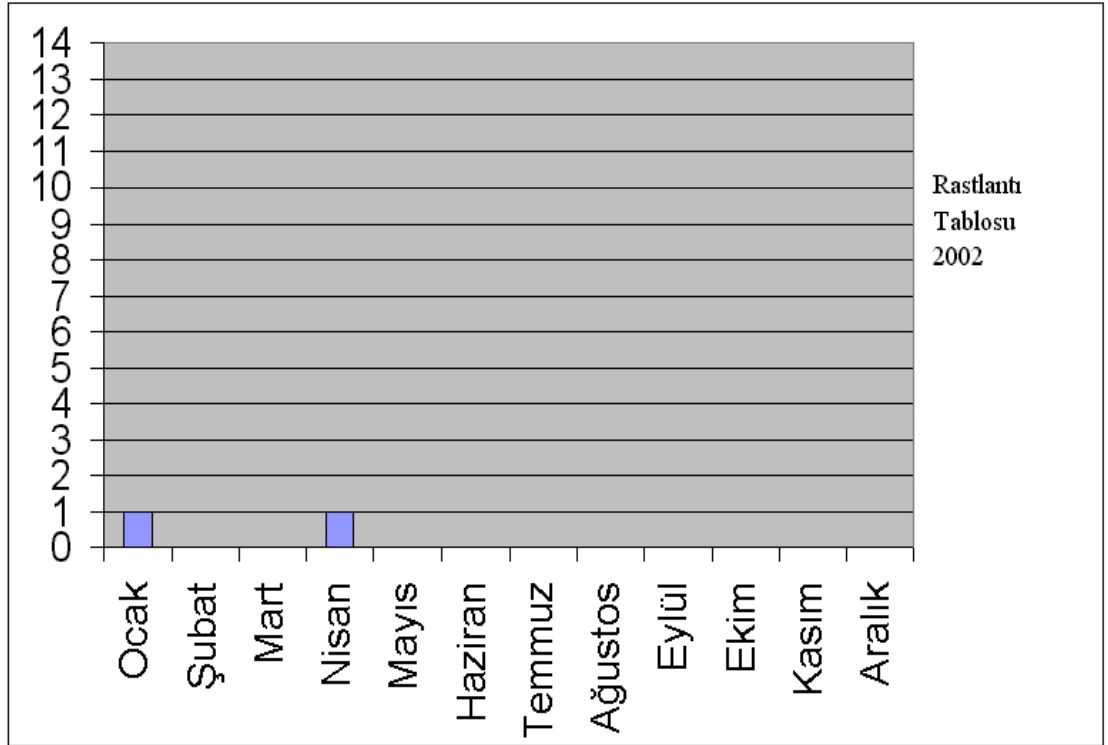
2000 yılında Su Samuru çok sık görünmeye başlamıştır, onun için ayrı bir tablo oluşturma gereği duyduk. "Suzi"nin ölümünden önce ona kontrol noktalarında bu kadar yoğun rastlanmasının nedeni bireyin iyi olmadığını ve besini en kolay yöntemle avlamak istediğinin bir göstergesi olabileceğini tahmin etmekteyiz. En kolay yöntem restoranların suni balık havuzları ve yarı suni bahçe göletlerindeki balıkların avlanmasıdır. Mağdur durumda kalan bir Su Samuru, insanlara daha çok yaklaşmaya mecbur kalabilir. (Ek 2: Rastlantı Tablosu 2000)

2001 yılında oluşan tabloda "Suzi"nin varolduğu Hazirana kadar ispatlanabilir. Gebe kaldığından dolayı yılın ilk aylarında fazla görünmemesi normal sayılır, Mayıs ayında onu 5 yavrusuyla gördük, Haziran'da iki kez gördük, Temmuz ve Ağustos aylarında hiç yoktu. Eylül ayında 2 kez bir birey duyduk ve dışkıları bulduk, dışkının hangi bireye ait olduğu ise tahmin edilemez. Ekim ayında birden iki birey gördük, Aralık ayında aynısı. (Ek 3: Rastlantı Tablosu 2001)

"Suzi" Haziran ayından önce ölseydi yavruları da ölürdü. Yazınki aradaysa "Suzi"nin öldüğünü ve yavruların kendilerini güven içinde hissetikleri bir yerde sakladıklarını büyük bir olasılıkla söyleyebiliriz. Ayrıca 5 yavrudan sadece iki tane yaşadığı ve kayıpların eksik bakımından kaynaklanabileceği tahmin edilebilir. (Ek 4: Rastlantı Tablosu 2002)

3.9. DAVRANIŞLARI: "KARAKTERLERİ FARKLIDIR"

"Suzi" nin yavrularının davranışları annelerinden oldukça farklıdır. Eski kontrol noktaları hemen hemen tamamen iptal olmuşlardır. Gezi yolları farklıdır. Hareket stili farklıdır, yüzme şekli değişiktir.

Şanslıydılar: "Suzi" onları hayatta kalabilecek bir olgunlukta bırakmıştır. Yaşama alanını göstermiştir, görüldüğü noktalarda yavruların gösterdiği pervasız davranışlardan, alanda kendilerini ne kadar güvende hissettikleri okunabilmektedir. Her canlının genetik bir yapısı vardır, ayrıca habitatlarına göre ergin bireyin öğrenilmiş davranışları vardır. Bu potansiyelle sağ kalmayı öğrenir. Eğer hayatta kalmasını engelleyen bir davranma bozukluğu söz konusu değilse ki bizim vakamızda bu hiç söz konusu değildir, Davranma Etütlerini uzun yıllardır yapan bir araştırmacı olarak, bu tür farkların bireylerin sahip olduğu karakter farklılıklarının bir göstergesi olduğu kanaatindeyim.

Beslenme alışkanlıkları da tabii olarak değişiktir, hala ergin hayvan gibi beslemediklerinden dolayı dışkıları aynı marker taşlarına bırakmayabilir. Aynı taşlar kullanıp kullanmayacaklarını zaman gösterir. Tüm araştırmalarımıza rağmen şimdilik ancak bir kaç dışkı numunesi bulabildik (Kıyaslama Tablosuna bkz.).

Bir kaç rastlantı notunuda tabii olarak çıkardıkları sestem veya dışkı bulgularıyla oluşturduk. Bizim ve "Su Samuru Bekçileri"nin su samurlarını gördüğümüz zamanlarda yavrular hep ikişer olarak geziyorlardı. Burdan ergin olmadıkları ve çiftleşmeye daha çok zamanlarının varolduğu sonucuna varabiliriz. Henüz tek bir birey ("*solitary*") yaşantıları başlamamış. "Suzi"nin yalnızca iki yavrusunun hayatta olması ihtimali çok büyüktür, hatta öyle olduğundan emin olduğumuzu söyleyebiliriz.

Rastlantı tablolarının açıklamalarında 2001 yılı ve anneleri üzerine söylediklerimiz yavrular için geçerli olabilir. Küçük Su Samurları avlama konusunda hala zorlanmaktadır. En kolay besini suni havuzlar ve bahçe göletleridir. Akyaka Azmağında bulunan "Halil'in Yeri" Restaurantına bir kaç kez geldikleri ve oradaki yarı evcil yılan balıklarını yedikleri görülmüştür. Hatta bizim "Su Samuru Bekçilerin"den biri ve restoranın sahibi olan Ali Şahin bir kaç kez video çekimi yapmayı başarmıştır. Çekimler arşivimizde saklıdır ve araştırmalarımıza ve kıyaslama çalışmalarımıza büyük bir katkı sağlamıştır. Su Samurlarının insanlara yaklaşımları bir samimiyetin ifadesi değildir, annelerini erken kaybettikleri ve avlanma yetenekleri yeterince gelişmediğinden beslenebilmek için insanlara yaklaşmak konusunda dikkatsiz davranmalarından kaynaklanmaktadır. Ayrıca onlara bu tür davranışların tehlikeli olduğunu ima eden bir yetişkin yoktur.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ: "AKYAKA SU SAMURLARI VE MUĞLA BÖLGESİNDE SU SAMURUNUN DURUMU"

Yeni Su Samuru popülasyonu karşı karşıya geldiğimizde varolan tereddütler, sorunun ve sorularımızın cevaplarını buldukça kısmen giderilmektedir. Uzun vadeli araştırmalarımızla sevmeyi öğrendiğimiz Su Samurlarını tamamen kaybetmedik hatta diyebilirizki çalışmalarımız onlara bir gelecek sağlamıştır.

Evet, annesi yavrularını sağ kalabilecek bir olgunlukta bırakmıştır ve alanı gösterebilmiştir. Evet, ekosistemin kalitesi hala bu hassas varlıklar için yeterlidir. Şimdilik habitatlarının eksikliklerini kabul edip uyum göstermektedirler. Hala buradalar. Alışkanlıkları annelerine benzemiyor ise de, sağlıklı ve hareketliler. Kaldı ki enbüyük soru: "Aralarında kalabilecek bir dişi birey var mı?" Ve: "Varsa kalacak mı?" Bu soruların cevabında zaman içinde vermeye çalışmaktayız. Yinede bütün Türkiye' de olduğu gibi Muğla Bölgesinde de Su Samuru' nun durumunu çok iyi değildir.

Muğla Bölgesi' nin önemli sulak alanlarından biri sayılan, büyük bir kısmı 1.Derece Doğal SİT Alanı ve 1988 senesinden beri Özel Çevre Koruma Alanı olan Gökova' daki koruma faaliyetleri artmaktadır. Artık UNDP GEF/SGP destek alınan "Biyo- Gökova" Projesi kapsamında kurulan ve değişik konularda uzman olan üyelerden oluşan 'Proje Araştırma Grubu' (PAG) Gökova Ovasında proje ile ilgili konuları araştırmaktadır. Bu çerçevede Gökova Bayrak Türü olan Su Samuru da ihmal edilmemektedir. Ayrıca Su Samurları ile ilgili meraklar genelde artmaktadır ve muhtelif araştırmaların konusu olmuştur.

Bu olumlu gelişmelere rağmen Muğla bölgesinin her tarafından bize ulaşan Su Samurlarının kasten öldürmelerine dair haberler oldukça üzücüdür. Bu durum ayrıca çevrenin ve doğanın korunması stratejisinde varolan yanlışlığın çarpıcı bir simgesidir. Çevre koruma politikası halka ulaşmamaktadır. Ulaşsa da halkın kazanabildiklerinin bir parçasından bile vazgeçme niyeti yoktur. "Benim malıma zarar verirse öldürürüm" fikri oldukça yaygındır. Kontrol mekanizması ve ceza uygulama sistemi yetersizdir. Yeterli olsaydı koruma alanında olan bir tarlada, 5 Milyon TL'lik zarar veren bir hayvanı öldürme cezasını 50 Milyon TL olunca öldürülmesi bu kadar kolay ve tepkisiz olamazdı. Bir Su Samuru öldürüldüğünde "tazminat parası" 2 Milyar TL iken (2001- 2002 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu Kararı), bir kaç alabalık çalınca öldürülmesi, havuzlarına bir kaç milyon masrafla gereken korumaların takılmasından hala daha karlıdır. Çünkü katili ceza görmüyor. Bu dayanılmaz durumun yakın gelecekte Su Samurları lehine değiştirileceğini ümit ediyoruz.

Heike THOL- SCHMITZ

Akyaka, Mayıs 2002

5. KAYNAKLAR:

Anonim, 2001- 2002 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu Kararı: 29

THOL- SCHMÍTZ, H., yayınlanmamış, 1999, Gökova Hayvanları, Gökova- Akyaka' nın Su Samurları Semineri/ Akyaka/ ÖÇK, Akyaka Belediyesi, Gökova- Akyaka' yı Sevenler Derneği

THOL- SCHMÍTZ, H., 1999, Akyaka Su Samurları, Türkiye'deki Su Samuru'nun Durumu/ Sempozyumu/ Antalya, Tabiat ve İnsan Dergisi, Ankara, Su Samuru özel sayısı: 1, yıl: 2000, (1):24-31

THOL- SCHMÍTZ, H., 1994, İzmir, Gökova' da Yaşayan Yerli ve Göçmen Hayvanlar, Gökova Körfezi Çevre sorunları ve Çevre yönetimi/ Sempozyum/ Ören - Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Basım Ünitesi:344-371

ZIEGLER/ WEISS, yayınlanmamış, 1999, Verbreitung und Gefährdung des Fischotters an der Südwestküste der Türkei:12- 16